

CENTRUM VAN ONDERZOEK VOOR DE NATIONALE OPLOSSING VAN DE MAATSCHAPPELIJKE EN RECHTSKUNDIGE PROBLEMEN IN DE VLAAMSE EN WAALSE GEWESTEN (CENTRUM-HARMEL) is de naam van een centrum dat kort na de Tweede Wereldoorlog ontstond uit het besef, duidelijk aanwezig in politieke kringen, dat de staatsstructuren dienden te worden aangepast aan het groeiende verlangen van de taalgemeenschappen naar meer autonomie.

Vrij algemeen werd aanvaard dat de problematiek van het samenleven van Vlamingen en Walen op

een onpartijdige, onbevooroordeelde en zo wetenschappelijk mogelijke manier moest worden bestudeerd, met het oog op een regeling die de verstandhouding onder de Belgische staatsburgers zou vrijwaren tegen vertroebeling. Het jonge PSC-kamerlid voor Luik, Pierre Harmel, nam daartoe het initiatief. Op 21 mei 1946 diende hij een wetsvoorstel in tot oprichting van een centrum van onderzoek voor de nationale oplossing van de maatschappelijke en rechtskundige vraagstukken in de Vlaamse en Waalse gewesten. In de memorie van toelichting stelde Harmel dat de slechte stemming, merkbaar in de betrekkingen tussen de gemeenschappen, de eenheid van het land zou kunnen bedreigen. Zijn voorstel werd, enigszins gewijzigd, nagenoeg eenstemmig door het parlement goedgekeurd en op 3 mei 1948 als wet gepubliceerd. Het nieuwe centrum kreeg tot opdracht de plaatselijke of gewestelijke eisen te verzamelen en te rangschikken, over te gaan tot alle nuttige onderzoekingen over de omvang en het belang van de sociale, economische, culturele, morele, politieke en juridische crises of malaises waaronder één of meer streken van het land mochten lijden; verslag uit te brengen bij het parlement en middelen voor te stellen om de welvaart en de bloei van iedere streek te waarborgen in het kader van het nationaal welzijn. Het centrum omvatte een demografische afdeling, een economische afdeling, een morele en culturele afdeling en een juridische, politieke en administratieve afdeling.

De 67-jarige socialistische minister van staat Eugène Soudan werd benoemd tot voorzitter, terwijl Julius Hoste jr. en Pierre Harmel resp. door de Senaat en de Kamer tot ondervoorzitters werden gekozen. Het centrum telde 21 leden, benoemd door de Senaat (9 senatoren en 12 niet-parlementsleden) en 21 leden, benoemd door de Kamer (9 kamerleden en 12 niet-parlementsleden). De bestaansduur van het centrum was beperkt tot twee jaar, maar werd verlengd tot 15 juni 1952 door de wet van 13 juli 1951, die de naam van het centrum wijzigde en de opdracht verruimde tot „de verschillende gewesten van het land”, zodat ook de problemen van de Duitstalige bevolking bij het onderzoek konden worden betrokken. De wet van 12 november 1953 verleende een nieuwe verlenging tot 31 december 1953.

Het centrum leverde degelijk werk. Het bood de gelegenheid tot een openhartig gesprek tussen Vlamingen en Walen, linksen en rechtsen. Reeds op 25 september 1950 kwam het eerste, voorlopig verslag gereed.

In juli 1951 werden de besluiten van de politieke afdeling aan de toenmalige minister van binnenlandse zaken, Maurice Brasseur, overhandigd, die ze gebruikte om een taalwetsontwerp te doen opstellen. Het ontwerp werd niet ingediend bij het parlement, maar vergemakkelijkte het werk van zijn opvolger, minister Ludovic Moyersoën, die in mei 1952 wel een ontwerp kon indienen dat althans in de Senaat werd goedgekeurd (z. Moyersoën). Het eindrapport van het centrum werd op 24 april 1958 gepubliceerd, in de vorm van een parlementair document (nr. 940 van de zitting 1957-'58 van de Kamer). De besluiten van de afdelingen en de algemene conclusies van het centrum zouden de volgende jaren, zowel voor de partijen als voor de pressiegroepen en de regering, de basis vormen van

een nieuwe visie op de toekomstige instellingen van de staat.

LITERATUUR: Voor een samenvatting van de besluiten: R. Sennelle, *De grondwetsherziening. Teksten en documenten van Buitenlandse Zaken* (1970).

MANU RUYS